

I. N. 7.

CIRCULUS ARTIUM,

Quæ appellantur, liberales,
cum consensu Amplissima Facult. Philos.
ACADEMIÆ ABOENSIS,
PRÆSIDE.

Admod: Reverendo & Celeberrimo,
Dn. TORST: RUDEEN
Poët: Prof. Otdinario.
Disputatione Graduali

Exhibitus

A

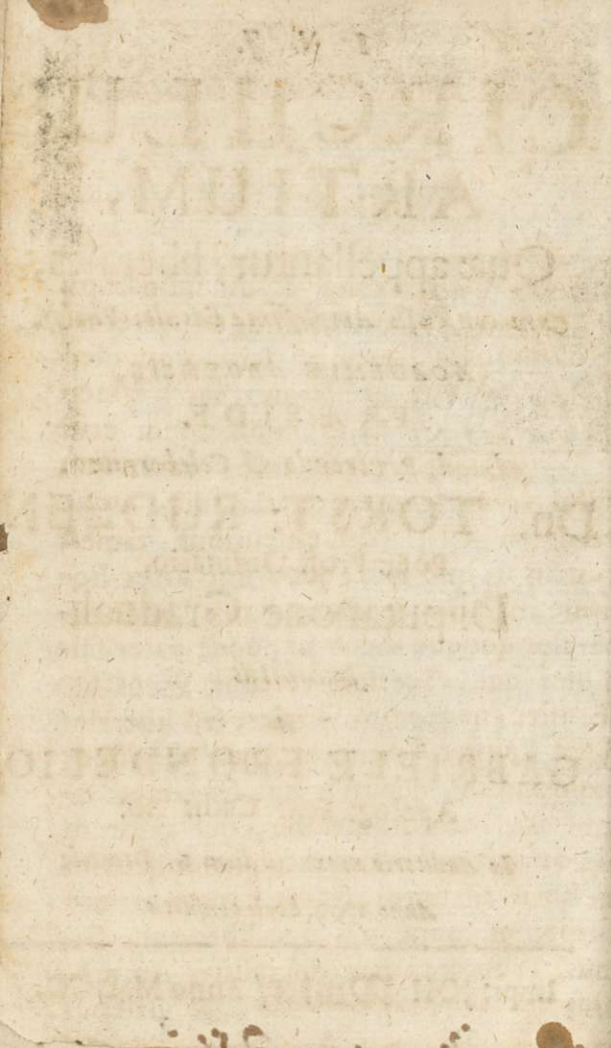
GABRIELE FRONDELIO,
Apolog: Sch: Cath: Ab:

In Auditorio max: ad diem 6. Decemb:

Anno 1700, horis consuetis.

Impr: JOH. Winter/ Anno M. DCC.

Q. R. F. Q. S.

Membr. I.

Artium & disciplinarum,
qualis fuit apud veteres,
ratio, si scitu non adeò
necessarium, certe tamen
haud injucundum erit:
Varia enim earundem
apud veteres interpretatio fuit, atque
etiamum est, convenientibus tamen
cunctis in hoc ipso, quod sint artes ho-
mine ingenuo & libero dignæ, undè li-
berales quoque dicuntur; undè patet fal-
li illos qui, Svecicè vertunt; *Booflige*
Konster / neq; enim librales, sed liberales
Irige Konster / dicuntur, quæ servilibus
opponuntur, quamvis nec sic tamen o-
mni sint destituti ratione, qui priorem
denominationem urgent, quandoquidem
ex libris discuntur, & vix harum artium
compotes nunc nisi opè librorum fia-
mus. Propterea has disciplinas Ammo-
nius τὴν ἐλευθέρων παιδείαν, & Galenus

τὰ παιδείας μαθήματα vocarunt. Solebant enim his famulantium doctrinarum, Studiis, certo quasi circulo comprehensis ingenui pueri à prima statim ætate ad Philosophiam præparari. Undè etiam Aristotelem atque Galenum tamdiu liberalibus disciplinis inuitritos novimus donec alter septimo, alter verò decimo quinto ætatis anno philosophari inciperet. De Latinis satis clara perhibent testimonia hac de re, ut alios taceam, Lactantius atque Augustinus. Idem etiam observarunt Woverius & Vossius viri Clarissimi, dum istis artibus vocabula τῶν ἐλευθερίων, ἐπιστημῶν, τῆς παιδείας, πρῶτον μαθημάτων, κύκλος, ἐγκυκλίων τεχνῶν, ἐγκυκλιοπαιδείας, aliaque id genus sexcenta passim indita docent à Scriptoribus Græcis. Illos imitati Latini, *artes ingenuas, liberales, humanas, pueriles, primam disciplinam, circulum disciplinarum, cyclicas disciplinas, similiter dixerunt.* Ego sanè existimarim has septem artes, liberales appellatas fuisse, non modo eo quod immunitatem iis, qui ipsas probè didicerunt, à re militari & gravioribus oneribus conciliare quondam sole-

rent

rent, aut quod libertatem atque facilitatem dicendi atque judicandi de re quavis suis amatoribus conferre valeant, sed vel maxime quia ingenuis & liberis hominibus sunt dignæ. Qvis autem liber dicendus sit, audies ex Cicerone, qui inquit: *libertas est potestas vivendi ut velis: is verò vivit ut vult, qui rectè sequitur, qui gaudet officio, cui vivendi via considerata, atque Provisæ est: qui legibus quidem non propter metum paret, sed eas sequitur atque colit, quia id salutare maxime esse judicat, qui nihil dicit, nihil facit, nihil cogitat nisi libenter ac liberè: cujus consilia omnia, resq; omnes, quas gerit, ab ipso profisciscuntur, eodemq; referuntur, nec est ulla res, quæ plus apud eum polleat, quam ipsius voluntas atq; judicium, cui etiam ipsa fortuna cedit, ut Differit ille Parad: pen: Harum artium liberalium nomine aliquando comprehenditur Philosophia ipsa nimirum haud alio sensu, quam qui eas opponit artibus illiberalibus, hoc est, Βανάνους καὶ Χειρωναμίας. Verum quoties bonæ liberalesve artes à*

Phi-

Philosophiâ distingvuntur, scientias famulatrices, quarum elementa ipsis statim pueris ingenuis instillabantur, designari certum est. Nam quod hodiè bonarum artium appellatio cum Philosophiæ vocabulo paria fere facit, sciendum olim non fecisse, cum illa ætas bonas artes à Philosophia perinde distingveret, ut nostra disciplinas instrumentales discernit à principalibus, Imò diu ante conditas in orbe Romano, quas vocamus, universitates Scholasticas, in veterum Græcorum pariter ac Romanorum Scholis viguit hæc distinctio.

Membr: II.

NON Potuit hæc consuetudo non manare ad Academias, cum constet harum doctrinam publicam, initio intra solas septem disciplinas fterisse, Physicæ verò Metaphysicæ, & philosophiæ practicæ Professiones aliquandò serius accessisse. *De quo videsis Antiquitates Academicas summi viri Hermanni Conringii diss. p. 44. & III. p. 79. 80.* Atque ita, quæ Primo facultas artium simpliciter vocabatur, amplificatis postea

istea eruditionis finibus, artium & Philosophiæ salutari capit. Nota est harum disciplinarum in trivium & quadrivium divisio, *vid.* Saresb. 1. *Metalog.* 12. p. 29. *de artibus liberalibus.* Dum Grammatica, Dialectica & Rhetorica in unam, Musica verò Arithmetica, Geometria & Astronomia in alteram peculiarem classem abierunt. Verum non æque notum, quo primum tempore septem numerari cœperint, cum Voverius atque Vossius viri alias accuratissimi, historiam illam non modo prætereant, sed & alicubi turbare videantur. Nemo Græcorum nec ex Latini quidem Quintilianus & Varro, Logicæ seu Dialecticæ locum facit inter artes ancillantes: contra manifestissime his exemtam ipsius Reginæ Philosophiæ partibus eam accenset Sextus Empiricius in libris adversus disciplinas. Quos consentaneum est scripsisse juxta partitionem, quæ tum publice esset receptissima: ut illorum temporum de hoc argumento historia non aljunde nobis possit esse certior. Clare enim opus illud sic digerit, ut Philosophiæ sex di-

disciplinas præcurrentes faciat, Grammaticam, Rhetoricam & quatuor illas Mathematicas; Philosophicam ipsam, Logica, Physica, Ethica circumscribat, aperte hic perinde ut in hypotyposcon libris, ubi lib:3. cap. 2. trimembrem illam, passimque decantatam secutus Philosophiæ divisionem, quam & Sioicæ familiæ cum Peripato ac Platonicis communem facit. Hoc dubio caret, in illum τῆς προπαιδείας circulum sex tantum, non septem conjectas fuisse à Græcis, Dialectica huic nondum ergastulo inclusa, quam Plato certe in tanta habuit dignitate, ut eam diserte omnium doctrinarum apicem celebraret, elogio verius in primam Philosophiam, seu Metaphysicam quadrante. Quamobrem & Aldus Manutius fallitur, cum inter Græcorum liberales artes Grammaticæ Rhetoricæque statim adiungit Dialecticam. Fuit enim apud eam gentem res ita: *circulum liberalium artium (earum nempe, quæ secundi gradus Nunnesio, liberaliores Vossio, audiunt, ut ut distinguantur à liberalibus gradu positivo dictis)* aspica-

spicabantur pueri apud Grammaticos & Rhetores. Has solas hac in re memorat Galenus, de Dialecticis tacet. Quos ne Juliani quidem temporibus huic ordini accessisse probatur ex Ammonio, ubi narrat, quemadmodum ille Apostata vetuerit docere Magistros Christianorum Rhetoricos & Grammaticos. Qua tempestate duos apollinares, Patrem Grammaticum, filium Rhetorem veteratorios tyranni conatus non parum repressisse proditum est.

Membr: III.

NON alia apud Romanos viguit institutio, jam indè ab illis initiis, cum primum literas amare cepit Roma, usque ad Christianorum Cæsarum aliquò progressa tempora. Indè Svetonius de illustribus Grammaticis ac Rhetoribus scribere potuit, de claris verò Dialecticis non licuit. Indè apud Quintilianum, & in rescriptis imperatorum, quibus utriusque imperii Scholæ ordinantur, de Grammaticis & Rhetoribus mentio crebra, de Dialecticis altum ubique silentium

Jam ad vetustiores Græcos redeamus, qui ex institutis Pythagoræ præsertim aut Platonis duci in adyta Philosophiæ expetebant, ubi Rhetorum & Grammaticorum Scholas essent egressi, eos subigi prius oportebat disciplinis Mathematicis, quippe quas ad sublimiorem scientiam, vestibuli, viæ, pontis, graduum, scalarum, ansarum instar, obtinere sciscebant Magistri. Erant a. quatuor illæ, quas supra memor bamus. Nec plures temerè aut alias enumeratas invenies in scriptis ævi antiquioris. Quin & Categoriæ Aristotelis (inventum ut volunt Pythagoricum) earum vestigia in quantitate servant. Habemus enim ibi objecta singularum, superficiem, corpus, *Geometria*, motum & tempus *Astrologia*, numerum *Arithmetica*, orationem *Musica*. Quod qui non animadvertunt, aut exotericum opusculum ad aeromaticas subtilitates exigunt, non mirum est, si nodis inexplicabilibus hic impediuntur. Ultra Mathematicam quicquid discebatur, jam non *μαθηματικά* erat amplius, sed Philosophia. Quam ideo quia practica sui parte duas artes, theoa-

theoretica quatuor scientias supergrediebatur, *artem artium & scientiam scientiarum* laudabant, hoc idem encomium, ut alia plura una cum ipso Philosophiæ nomine κατ' ἐξοχὴν tribuentes, interdum scientiæ entis, quatenus ens, hoc est Metaphysicæ. Imò tandem Dialecticæ quod tamen magis est ut per imprudentium excidisse dicamus iis, qui & Platonem deprædicandâ Dialecticâ, quam ipse quidem non satis à Metaphysica discreverat, æmulari vellent, nec observarent interim, hunc titulum non satis convenire arti, quam ipsi secus ac Plato, ministram esse pronunciarent, non principem. Eadem inadvertentia Johannis Tzetze fuit, cum in catalogo septem ἐγκυκλίων μαθημάτων sui ævi pro Dialectica nominaret Philosophiam. Nam ὁ πολυμαθὴς ἄνθρωπος Vossius, dum illud verbum Græculi rhapsodi ex sensu proprio, & quasi ex mente Porphyrii prolatum exaudit, bis fallitur, de quo vid. p. 21. de Phil. prope finem, ubi & male ab initio pag. aliud insuper præter mentem Tzetze arguitur incautè sequens, ut apparet Vovetrium

rium, p. 16. Polym. Johanne hoc magis sapuerunt, qui ubi animo reputassent, nobiliorem esse Philolophia nostra theoretica, doctrinam illam, quam de se Deus in Ecclesiâ revelavit, et practica, sed in umbris manente, civilem illam ac forensam, quæ publico bono justitiam administrat, Philosophiæ nomen ad hæc ipsi sublimiora officia transtulerunt. Quod fecerunt Theologi imò & jure consulti non tam nostrum nobis nomen eripientes (ab innocentibus enim invidiam abesse credimus) quam distingvendi exemplum capientes à nobis. Apposite enim Clemens Alexandrinus. *Quemadmodum, inquit, liberales quæ stant in circulo, discipline conferunt ad Philosophiam, quæ est ipsorum domina: Ita etiam Philosophia conducit ad parandam sapientiam: eam puta, quæ omnem humanam eruditionem transcendit.*

Membr. IV.

Hinc ex iis quâ dicta sunt hætenus facile est respondere ad quæstionem à Vossio magis indicatam quam decisam Cur & veteres olim Mathematicis ante
Dia-

Dialecticam imbuti fuerint; & hunc ordinem inverterit ætas posterior. Nempe illi Dialecticam, quod & Galeni confessione, item Plutarchi firmari potest pro parte Philosophiæ venerabantur: posterius hac dignitate exutam deprimebant in puerilium disciplinarum classem sermocinalem, hoc est infimam, & eo pacto pro sex artibus liberalibus dabant septem; sicuti & hodie contrario ritu Mathesis ex instrumento facta est pars Philosophiæ. Ideoque non regnorum tantum, sed & scientiarum quoque publicas conversiones notare licet. In isthac rei literariæ periodo, quid recte perperamve innovatum sit, decernere hac vie non constituimus. Id fortè tamen dicendum est, quo tempore Dialectica septenarium artium liberalium numerum complere capit, quod ni fallor tum primum contigit, cum decretum fuit in Scholis, Logicam sic esse Philosophicæ instrumentum, ut non simul sit pars. Hæc omnia ulterius exponere, & totam de istis artibus historiam ad nostra usque tempora deducere præsens festinatio non finit. Ad earundem
artium

artium liberalium naturæ expositionem
potius properandum est.

Membr. V.

Arces has liberales esse septem, uti su-
pra voluimus etiam indicant sequen-
tes versus mnemonici :

*Lingua, tropus, ratio, Numerus Tenor, Angu-
lus, Astra.*

*Item: Gram: loquitur, Dia: vera docet, Rhet:
verba colorat*

Mus: canit, Art: numerat, Geo: ponderat, As.

Docet astra.

Hinc omnium primò naturam sui ex-
ponendam nobis sistit Grammatica, quæ
duplex est: Una de locutione, altera de
scriptione. Hac enim veluti viatoris lo-
cum erga cæteras scientias obtinet, non
nobilem illum quidem, sed inprimis ta-
men necessarium, præsertim cum scien-
tiæ, nostris seculis, ex lingvis eruditæ,
non vernaculis, potissimum habriantur.
Grammaticæ hujus in lingvis quibusque
vernaculis exiguus certe est usus: in ex-
ternis perdiscendis latior: Amplissimus
vero in illis lingvis, quæ vulgares esse
desierunt, & in libris tantum perpetuan-
tur

tur. Possit etiam præter Grammaticam hanc literariam alia dari, quæ Philosophica sit. Illa simpliciter ad lingvas adhibetur, ut quis eas aut celerius perdiscat, aut emendatius, & purius loquatur: Hæc vero aliquatenus Philosophiæ ministrat, dum analogiam non verborum ad invicem, sed analogiam inter verba & res, sive rationem sedulo inquirat. Varias variorum divisiones, subdivisiones & accidentia hic præterire decet, cum artium prædictarum naturam saltem in genere tradere constituimus.

Membr: VI.

SECUNDUM inter artes liberales occupat locum pars illa Philosophiæ, quæ Dialectica audit. Hæc ingeniorum plurimorum gustui ac palato minus grata est, & nihil aliud videtur, quam Spinolæ subtilitatis laqueus ac tendicula. Cæterum unam quamq; rem propria si placet dignitate metiri, rationis scientiæ reliquarum omnino claves sunt. Atque quemdammodum manus instrumentum instrumentorum, anima formâ formarum, ita & illæ artes artium ponendæ sunt: Neq; enim

enim solum dirigunt, sed & roborant; sicut sagittandi usus & habitus non tantum facit, ut melius quis collineet, sed ut arcum intendat fortius. Consistit verò hujus artis natura potissimum in sequentibus: 1. Ut argumenta ad quodvis thema propositum ostendendum, declarandum, confirmandum, confutandum aut amplificandum promptè ac convenienter excogitet. 2. Accuratas rerum definitiones, distributiones, & proprietatum explicationes tradat. 3. Quævis argumenta aptè disponat, hoc est rectè enunciet in axiome, syllogismo concludat, & Methodo in ordinem redigat. 4. Ex singularibus universalis, & vicissim ex universalibus singularia, semperq; ex principiis & natura notioribus ignotiora colligat. 5. Quoslibet tractatus & aliorum scripta in sua principia resolvat, inque iis veritatem vel falsitatem enunciatorum, consequentiam aut inconsequentiam argumentationum, itemque ordinem aut confusionem expedite judicet. 6. In colloquiis denique & disputationibus de unaquaq; re nervosè disputet, &

& theſi ſuâ fidem rationibus ſufficientibus faciat, errorem autem & falſitatem in opinionibus falſiorum ſubitò deprehendat, celeriterque rejiciat & refutet, ut ad veritatis cognitionem facilius in omnibus perveniat.

Membr: VII.

Tertium in ordine locum illi veterum assignant verſus doctrinæ, quæ de illuſtratione ſermonis eſt, & dicitur Rhetorica ſive oratoria. Scientia certe & in ſe egregia, & egregie à ſcriptoribus ex-culta. Eloquentia enim, ſi quis verè rem æſtimet, ſapientiâ procul dubio eſt inferior. Videmus enim quanto intervallo hæc illam poſt ſe relinquat, in verbis quibus allocutus eſt Moſen DEUS, cum ille munus ſibi delatum propter defectum elocutionis recuſaſſet. Habes Arorem, ille erit tibi vice Oratoris, tu vero ei vice DEi. At fructu & populari exiſtimatione ſapientia eloquentiæ cedit. Ita enim Salomon: *ſapiens corde appellabitur prudens, ſed dulcis eloquio majora reperiet*, haud obſcure innuens, ſapientiam famam quandam, & admirationem cuiuspiam concilia-

re: At in rebus gerendis & vita communi, eloquentiam præcipue esse efficacem. Nam cum circa radices hujus artis rem paululum aperiamus, constabit protinus quod hæc (ut Grammatica viam benè si-
ve pure loquendi monstrat) etiam doceat bene dicere, si-ve prudenter, copiosè orna-
teq; loqui. Unde & hanc artem ita defini-
re solent, quod sit facultas videndi in
unaquaq; re, quid in ea est ad persvaden-
dum idoneum. Rhetorica certe phanta-
siæ, quemadmodum Dialectica intellectui
subservit. Estq; si quis altius in rem pe-
netret, officium & munus Rhetoricæ non
aliud, quam ut rationis dictamina phan-
tasiæ applicet & cominendet, ad excitan-
dum appetitum & voluntatem. Regimen
enim rationis impeti, & perturbari tribus
modis videmus: vel per illaqueationem
Sophismatum, quod ad Dialecticam per-
tinet, vel per præstigias verborum, quod
ad Rhetoricam; vel per affectuum violenti-
am, quod ad Ethicam. Quemadmodum
enim in negotiis, quæ cum aliis contra-
himus, vinci & perducì possumus, vel astu
vel importunitate, vel vehementia, ita et-
iam in illa negotiatione interna, quam no-
biscum

biscum exercemus, aut argumentorum fallaciis subruimur; aut impressionum, & observationum assiduitate sollicitamur, & inquietamur, aut affectuum impetu percutimur & rapimur. Et versatur Rhetorica tam in rebus honestis ornandis, quam turpibus oblinendis. Hæc enim ubiq; præsto est. Siquidem vix ullus est qui non honestius loquatur, quam ut sentiat aut faciat.

Concludimus igitur non deberi magis vitio verti Rhetoricæ quod deteriore partem cohonestare sciat, quam Dialecticæ quod sophismata concinnare doceat. Porro non eò tantum differt Dialectica à Rhetorica, quod ut vulgo dicitur (altera instar pugni altera instar palmæ sit) altera scilicet pressè, altera fuse tractet) Verum multo magis, quod Dialectica rationem in suis naturalibus; Rhetorica, qualis in opinionibus vulgi sita est, consideret. Prudenter igitur Aristoteles, Rhetoricam inter Dialecticam & Ethicam, cum Politica collocat, cum ex utrisq; participet. Siquidem probationes & demonstrationes Dialecticæ, universis hominibus sunt communes; At probationes & svasiones Rhetoricæ, pro ratione auditorū variari debent.

Membr: VIII.

Quartum sibi vindicat locum in vers: veterum Musica seu scientia canendi. Nemo est qui ignorat, Musicen pristinis etiam temporibus tantum non modo studii, sed & venerationis habuisse, ut ejusdem Studiosi, & vates & sapientes summa cum dignitate judicarentur: novimus enim posteritatis memoriae traditum esse, inter alios, Orpheum & Linum in tantum cantu præcelluisse, ut rudes quoq; & agrestes animos, non solum admiratione mulsisent, sed feras etiam atq; saxa sylvasq; exhilarassent. Et Tymagenes autor est, Musicen omnium in literis studiorum antiquissimam extitisse, qua de re etiam testes sunt, Pætæ clarissimi, qui inter regalia convivia laudes heroum atq; deorum ad citharam cantabant. Hac arte etiam usi sunt Philosophi celeberrimi, ut Socrates, qui jam senex lyra institui non erubescibat. Nec defuerunt duces maximi qui huic scientiæ operam navarunt, traditum siquidem est, exercitus Lacedæmoniorum musicis modulationibus accensos fuisse. Unde etiam in nostris legionibus conua & tubæ adhibentur; ipsa namque natura, ad tolerandos facilius labores videtur non posse musica carere, sicuti etiam vilissimos quovis cantu delectari compertum habemus, non solum in iis operibus in quibus plarium conatus, præeunte jucunda aliqua voce conspirant, ut remiges, sed etiam singulorum fatigationem se rudi modulatione solari; Nam natura quæ odit im-

perium.

perium, persuasionem admittit, etiam si nimium oneris imponatur, dum modo suavi cantilenâ exhilarari contigerit, quod fit, cum Musicus se ejus auribus accommodat, cujus mentem traducere ad voluptatem cupit. Reficit cantus homines solitarios, recreat depressos & tristes, placet Deo, & flectit homines, confert non solum ad delectationem, sed etiam ad alacritatem animi. Quare etiam meritò divinitatis cujuspiam videri possit, quia animum erigit & in sublime rapit; Hujus natura ulterius explicanda esset, si hoc studium veluti novum præciperemus. Verum cum antiquitus à Chirone & Achille usq; ad tempora posteriora, apud omnes, qui modo legitimam disciplinam non sint perosi, duraverit, speramus illam omnibus satis notam esse.

Membr. IX.

Quintum locum, inter artes liberales adscriperunt vetres Arithmeticæ, quæ est scientia numerandi, & quadrupliciter, nimirum addendo, subtrahendo, dividendo & multiplicando peragitur. Hæc reliquarum scientiarum Mathematicarum mater est, cujus ope magnitudinum rationes & proportionales in Geometria cognoscuntur, cujus auxilio solutio angulorum scientifica expectatur. Hæc suas vires etiam in reliquis disciplinis Mathematicis commodat. Undè enim peterentur dimensiones altitudinum, distantiarum superficialium, corporumq; materiatarum in Geodesia? undè in Astronomia & Geographia ala

Resultaret Platonica, quæ mens humana in sublimè vecta, siderum magnitudines, motus, ortus, occasus, itemq; solis & lunæ defectus; simul & quantitates dierum, distantius locorum, elevationem poli, & id genus alia determinat, in tabulas refert & demonstrat. Adeo ut reliqua Mathematicis nullo fundamento sit superstructa, & omnis status atq; conditio hominum maxima difficultate laboret, si numerorum scientia, ejusque vel sola regula aurea exularet.

Membr: X.

Sexta ex artibus liberalibus est Geometria, quæ definitur, quod sit scientia entium rationalium quantorum. Vocabulum Geometriæ quidem angustius est, quam ut divinæ huic scientiæ tribui possit: tamen quia juxta à veteribus ac recentioribus adhibetur, eidem usum, quem præscriptione quasi obtinuit, non denegabimus. Estque duplex theoretica & practica:

Theoretica monstrat affectiones, quantitati continuæ inherentes per principia, & in nuda cognitione subsistit.

Practica vero quæ quantitatem rei alicujus per certam aliquam mensuram adhibito instrumento docet inquirere.

Geometria theoretica est scientia quædam id est cognitio eorum, quæ magnitudinibus accidunt, & de nullo usu gloriari potest. Nam scientiis hoc inesse videtur omnibus ut propter aliud non sint, sed in suo genere perfectum quiddam.

Quæ vero practica appellatur, nihil aliud quam ars est in singularum rerum mensuratione occupata. In summa Geometrica scientia, universaliter & per causas veras magnitudines contemplatur: Ars vero circa singularia est occupata, & usum in signem habet, non modo in negotiis civilibus, quando limites agrorum ponimus, & conservamus, vel vasorum capacitates inquirimus, sed etiam ad bellica sese extendit.

Ex dicto autem Practicæ usu, Theoreticæ quoque præstantia perspicitur: quia practica ex hac certitudinem suam mutuatur, & nihil accuratè nisi huius ope perficit.

Membr: XI.

Septimum seu ultimum locum tribuerunt verisus mnemonici ipsi Astronomiæ quæ & Uranomethria, & scientia sideralis aliis nuncupatur. Olim etiam Astrologia dicebatur. Sed recentiores nomen Astrologiæ ei relinquant doctrinæ, quæ ex stellarum motibus earumque ad se invicem habitudine futurorum prædictionem pollicetur. Hodie vero Astronomiæ nomine venit mixta illa Mathematica scientia, quæ non in generali quantitatis notione occupatur; sed restringitur ad determinatum subjectum, puta stellas, quæ sunt ingentia corpora, ad nudum intuitum spherica, in cœlo æthereo collocata ad illustrationem telluris, primariamq; temporum mensuram. Harum naturam Physico explicandam

dam relinquit Astronomia & solam affectiones, videlicet, motum situm, distantiam, magnitudinem, lumen & si quæ plura phenomena, adscitis cum in finem consentaneis quibusdam hypothesebus, exponit & scrutatur.

Membr. XII.

Quoniam, quæ ad præsentis materiæ illustrationem ulterius facerent ob angustiam temporis magis non addere licet, idcirco supremas eidem priusquam imponimus manus, haud in conveniens esse videtur, breviter aperire, hanc partitionem Philosophiæ inadæquatam adeoque insufficientem esse, cum præter Physicam, Metaphysicam & Pneumaticam, atque alias partis theoreticæ scientias, etiam partem Philosophiæ practicam, nimirum Ethicam, Politicam & Oeconomicam à circulo Philosophico exulare faciat, quarum naturam nostri instituti ratio hac vice tradere vetat. Gratias agentes Numini supremo humilimas, quod has famulatrices disciplinas, non modo inveniri, sed & inventas conservari atque augeri ad tenebras humanæ mentis profligandas clementer permiserit, supplicantes pariter, ut etiam easdem in posterum non modo in pari fastigio perpetuare, verum & indies incrementa majora capere faciat, in nominis sui gloriam, & nostri obscurati intellectus illuminationem:

Soli DEO gloria.